

خطبه پیامبر(ص) در فضیلت ماه رمضان / بدبخت کسی است که ماه رمضان از آمرزش الهی محروم ماند

پیامبر اکرم(ص) در بخشی از سخنان خود در فضیلت ماه رمضان فرمودند: از پروردگار خویش با نیت‌های صادقانه و دل‌های پاکیزه از گناهان و صفات ناپسند درخواست کنید که به شما برای روزه داشتن در آن و تلاوت قرآن توفیق دهد، همانا بدبخت و بدعاقبت کسی است که در این ماه بزرگ از آمرزش خدا محروم شود.

پیامبر اکرم(ص) در بخشی از سخنان خود در فضیلت ماه رمضان فرمودند: از پروردگار خویش با نیت‌های صادقانه و دل‌های پاکیزه از گناهان و صفات ناپسند درخواست کنید که به شما برای روزه داشتن در آن و تلاوت قرآن توفیق دهد، همانا بدبخت و بدعاقبت کسی است که در این ماه بزرگ از آمرزش خدا محروم شود.

امام رضا(ع) به روایت از پدرش علی بن ابیطالب(ع) از آخرین جمعه از ماه شعبان یکی از سال‌های پربركت رسالت نبی اکرم(ص) خبر داده است که پیامبر در جمع پیروانش خدا را حمد و ثنا گفت و سپس فرمود:

« أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّهُ قَدْ أَقْبَلَ إِلَيْكُمْ شَهْرُ اللَّهِ بِالْبَرَّةِ وَالرَّحْمَةِ وَالْمَغْفِرَةِ. شَهْرٌ هُوَ عِنْدَ اللَّهِ أَفْضَلُ الشُّهُورِ وَأَيَّامُهُ أَفْضَلُ الْأَيَّامِ وَلَيَالِيهِ أَفْضَلُ اللَّيَالِي وَسَاعَاتُهُ أَفْضَلُ السَّاعَاتِ. هُوَ شَهْرٌ دُعِينُمْ فِيهِ إِلَى ضِيَافَةِ اللَّهِ وَجُعِلْتُمْ فِيهِ مِنْ أَهْلِ كَرَامَةِ اللَّهِ أَنْفَاسُكُمْ فِيهِ تَسْبِيحٌ وَتُومُكُمْ فِيهِ عِبَادَةٌ وَعَمَلُكُمْ فِيهِ مَقْبُولٌ وَدَعَاؤُكُمْ فِيهِ مُسْتَجَابٌ.

فَاسْأَلُوا اللَّهَ رَبَّكُمْ بِنِيَّاتٍ صَادِقَةٍ وَ قُلُوبٍ طَاهِرَةٍ أَنْ يُوفِّقَكُمْ لَصِيَامِهِ وَ تِلَاوَةِ كِتَابِهِ فَإِنَّ الشَّقِيَّ مَنْ حَرَّمَ عَقْرَانَ اللَّهِ فِي هَذَا الشَّهْرِ الْعَظِيمِ. وَ اذْكُرُوا بِجُوعِكُمْ وَ عَطَشِكُمْ فِيهِ جُوعَ يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَ عَطَشَهُ وَ تَصَدَّقُوا عَلَى فَقْرَائِكُمْ وَ مَسَاكِينِكُمْ وَ وَفِّرُوا كِبَارَكُمْ وَ اِرْحَمُوا صِغَارَكُمْ وَ صَلُّوا أَرْحَامَكُمْ وَ احْقُظُوا أَلْسِنَتَكُمْ وَ غُضُّوا عَمَّا لَا يَحِلُّ النَّظَرُ إِلَيْهِ أَبْصَارَكُمْ وَ عَمَّا لَا يَحِلُّ الْإِسْتِمَاعُ إِلَيْهِ أَسْمَاعَكُمْ وَ تَحْتَنُوا عَلَى أَيَّتَامِ النَّاسِ يُتَحْتَنَ عَلَى أَيَّتَامِكُمْ وَ تَوْبُوا إِلَى اللَّهِ مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَ ارْغَبُوا إِلَيْهِ أَيْدِيَكُمْ بِالْإِثْمِ فِي أَوْقَاتِ صَلَاتِكُمْ فَإِنَّهَا أَفْضَلُ السَّاعَاتِ يَنْظُرُ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ فِيهَا بِالرَّحْمَةِ إِلَى عِبَادِهِ يُجِيبُهُمْ إِذَا تَاجَوْهُ وَ يُلْتِيهِمْ إِذَا نَادَوْهُ وَ يُعْطِيهِمْ إِذَا سَأَلُوهُ وَ يَسْتَجِيبُ لَهُمْ إِذَا دَعَوْهُ.

أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ أَنْفُسَكُمْ مَرْهُونَةٌ بِأَعْمَالِكُمْ فَكُوهَا بِاسْتِغْفَارِكُمْ وَ ظُهُورَكُمْ ثَقِيلَةٌ مِنْ أَوْزَارِكُمْ فَحَقِّقُوا عَنْهَا بِطُولِ سُجُودِكُمْ وَ اعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ أَقْسَمَ بِعِزَّتِهِ أَنْ لَا يُعَذِّبَ الْمُصْلِينَ وَ السَّاجِدِينَ وَ أَنْ لَا يَرَوْعَهُمْ بِالتَّارِ يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ. أَيُّهَا النَّاسُ مَنْ فَطَرَ مِنْكُمْ صَائِمًا مُؤْمِنًا فِي هَذَا الشَّهْرِ كَانَ لَهُ بِذَلِكَ عِنْدَ اللَّهِ عِنَقُ نَسَمَةٍ وَ مَغْفِرَةٌ لِمَا مَضَى مِنْ ذُنُوبِهِ.

قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَلَيْسَ كُنَّا يَقْدِرُ عَلَى ذَلِكَ فَقَالَ (ص) اتَّقُوا التَّارَ وَ لَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ اتَّقُوا التَّارَ وَ لَوْ بِشِرْبَةِ مِنْ مَاءٍ أَيُّهَا النَّاسُ مَنْ حَسَنَ مِنْكُمْ فِي هَذَا الشَّهْرِ خَلَقَهُ كَانَ لَهُ جَوَازًا عَلَى الصِّرَاطِ يَوْمَ تَزُلُ فِيهِ الْأَقْدَامُ وَ مَنْ حَقَفَ فِي هَذَا الشَّهْرِ عَمَّا مَلَكَتْ يَمِينُهُ حَقَفَ اللَّهُ عَلَيْهِ حِسَابَهُ وَ مَنْ كَفَ فِيهِ شَرُّهُ كَفَ اللَّهُ عَنْهُ غَضَبَهُ يَوْمَ يَلْقَاهُ وَ مَنْ أَكْرَمَ فِيهِ يَتِيمًا أَكْرَمَهُ اللَّهُ يَوْمَ يَلْقَاهُ وَ مَنْ وَصَلَ فِيهِ رَحِمَهُ وَصَلَهُ اللَّهُ بِرَحْمَتِهِ يَوْمَ يَلْقَاهُ وَ مَنْ قَطَعَ فِيهِ رَحِمَهُ قَطَعَ اللَّهُ عَنْهُ رَحْمَتَهُ يَوْمَ يَلْقَاهُ وَ مَنْ تَطَوَّعَ فِيهِ بِصَلَاةٍ كَتَبَ اللَّهُ لَهُ بَرَاءَةً مِنَ التَّارِ وَ مَنْ أَدَّى فِيهِ قَرْضًا كَانَ لَهُ ثَوَابٌ مِنْ أَدَى سَبْعِينَ فَرِيضَةً فِيمَا سِوَاهُ مِنَ الشُّهُورِ وَ مَنْ أَكْثَرَ فِيهِ مِنَ الصَّلَاةِ عَلَيَّ ثَقَلَ اللَّهُ مِيزَانَهُ يَوْمَ تَخِفُ الْمَوَازِينُ وَ مَنْ تَلَا فِيهِ آيَةً مِنَ الْقُرْآنِ كَانَ لَهُ مِثْلُ أَجْرِ مَنْ حَتَمَ الْقُرْآنَ فِي غَيْرِهِ مِنَ الشُّهُورِ

أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ أَبْوَابَ الْجَنَانِ فِي هَذَا الشَّهْرِ مُفْتَحَةٌ فَاسْأَلُوا رَبَّكُمْ أَنْ لَا يَغْلِقَهَا عَنْكُمْ وَ أَبْوَابَ التَّيَرَانِ مُغْلَقَةٌ فَاسْأَلُوا رَبَّكُمْ أَنْ لَا يُفْتِحَهَا عَلَيْكُمْ وَ الشَّيَاطِينِ مُغْلَوَةٌ فَاسْأَلُوا رَبَّكُمْ أَنْ لَا يُسَلِّطَهَا عَلَيْكُمْ قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ع فَقُمْتُ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا أَفْضَلُ الْأَعْمَالِ فِي هَذَا الشَّهْرِ فَقَالَ يَا أَبَا الْحَسَنِ أَفْضَلُ الْأَعْمَالِ فِي هَذَا الشَّهْرِ الْوَرَعُ عَنْ مَحَارِمِ اللَّهِ (وسائل الشيعة، ج: 10 ص: 314)

ثُمَّ بَكَى فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا يُبْكِيكَ فَقَالَ يَا عَلِيُّ أَبْكِي لِمَا يَسْتَحِلُّ مِنْكَ فِي هَذَا الشَّهْرِ كَأَنِّي بَكَ وَ أَنْتَ تُصَلِّي لِرَبِّكَ وَ قَدْ انْبَعَثَ أَشَقَى الْأَوَّلِينَ شَقِيقٌ عَافِرٌ نَاقَةً تُمُودَ فَضْرَبَكَ ضَرْبَةً عَلَى قُرْنِكَ فَخَضَبَ مِنْهَا لِحْيَتَكَ.

قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ (عليه السلام) فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَ ذَلِكَ فِي سَلَامَةٍ مِنْ دِينِي فَقَالَ (ع) فِي سَلَامَةٍ مِنْ دِينِكَ. ثُمَّ قَالَ يَا عَلِيُّ مَنْ قَتَلَكَ فَقَدْ قَتَلَنِي وَ مَنْ أَبْغَضَكَ فَقَدْ أَبْغَضَنِي وَ مَنْ سَبَّكَ فَقَدْ سَبَّنِي لِأَنَّكَ مَنِّي كَتَقْسِي رُوحَكَ مِنْ رُوحِي وَ طَيَّبْتِكَ مِنْ طَيِّبَتِي إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى خَلَقَنِي وَ إِيَّاكَ وَ اصْطَفَانِي وَ إِيَّاكَ وَ اخْتَارَنِي لِلْبُيُوتَةِ وَ اخْتَارَكَ لِلْإِمَامَةِ وَ مَنْ أَنْكَرَ إِمَامَتَكَ فَقَدْ أَنْكَرَ بُيُوتِي يَا عَلِيُّ أَنْتَ وَصِيِّي وَ أَبُو وَلَدِي وَ زَوْجُ ابْنَتِي وَ خَلِيفَتِي عَلَى أُمَّتِي فِي حَيَاتِي وَ بَعْدَ مَوْتِي أَمْرُكَ أَمْرِي وَ نَهْيُكَ نَهْيِي أَقْسَمُ بِالَّذِي بَعَثَنِي بِالْبُيُوتَةِ وَ جَعَلَنِي خَيْرَ الْبَرِيَّةِ إِنَّكَ لِحُجَّةُ اللَّهِ عَلَى خَلْقِهِ وَ أَمِيئُهُ عَلَى سِرِّهِ وَ خَلِيفَتُهُ عَلَى عِبَادِهِ (بحار الأنوار ج: 93 ص: 35)

ترجمه:

«ای مردم! همانا ماه خدا، همراه با برکت و رحمت و آمرزش، به شما روی آورده است؛ ماهی که نزد خدا برترین ماه هاست و روزهایش برترین روزها، شب‌هایش برترین شبها و ساعاتش برترین ساعات است. ماهی است که در آن به میهمانی خدا دعوت

شده اید و از شایستگان کرامت الهی قرار داده شده اید. نفس‌هایتان در آن، تسبیح است، خوابتان در آن، عبادت، عملتان در آن، پذیرفته و دعایتان در آن، مورد اجابت است. پس با نیت‌های راست و دل‌های پاک، از پروردگارتان بخواهید تا برای روزه داری آن و تلاوت کتاب خویش، توفیقتان دهد. چرا که بدبخت، کسی است که در این ماه بزرگ، از آمرزش الهی محروم بماند.

با گرسنگی و تشنگی خود در این ماه، گرسنگی و تشنگی روز قیامت را یاد کنید. به نیازمندان و بینوایانتان صدقه بدهید. به بزرگان خود احترام و بر کوچک‌هایتان ترحم و به بستگانتان نیکی کنید. زبانتان را نگه دارید. چشم‌هایتان را از آنچه نگاه به آن حلال نیست بیوشانید. گوش‌هایتان را از آنچه شنیدنش حلال نیست فرو بندید. به یتیمان مردم، محبت کنید تا بر یتیمان شما محبت ورزند. از گناهانتان به پیشگاه خداوند توبه کنید. در هنگام نمازها، دستانتان را بر آستان او به دعا بلند کنید که آن هنگام (وقت نماز) برترین ساعتهاست و خداوند با نظر رحمت به بندگان می‌نگرد و هر گاه با او مناجات کنند پاسخشان می‌دهد و چون او را صدا بزنند، جوابشان می‌گوید و چون او را بخوانند، اجابتشان می‌کند.

ای مردم! جان‌های شما در گرو کارهای شماست، پس با طلب آمرزش، آنها را آزاد سازید و پشت‌های شما از بار گناهانتان سنگین است، پس با طول دادن سجده‌های خود آنها را سبک کنید و بدانید که خداوند - که پادش والاست - به عزت خود، سوگند خورده است که نمازگزاران و سجده‌کنندگان را عذاب نمی‌کند و در روزی که مردم در پیشگاه پروردگار جهانیان [برای حساب] می‌ایستند. آنان را با آتش، هراسان نمی‌سازد.

ای مردم! هر که از شما در این ماه، روزه‌داری را افطار دهد، پاداشش او برای آن عمل نزد خدا، همچون آزاد کردن یک برده و آمرزش گناهان گذشته اوست. پس گفتند: ای پیامبر خدا! همه ما توانایی این کار را نداریم! پیامبر(ص) فرمود: خود را از آتش نگه دارید هر چند با یک دانه خرما. خود را از آتش نگه دارید، هر چند با یک جرعه آب. ای مردم! هر کس اخلاقش را در این ماه نیکو سازد. برای او وسیله عبور از صراط خواهد بود. در آن روز که گام‌ها بر صراط می‌لغزد و هر کس در این ماه بر بردگان خود آسان بگیرد، خداوند حساب او را سبک خواهد گرفت و هر کس در این ماه شر خود را [از دیگران] باز دارد، خداوند در روز دیدارش، غضب خویش را از او باز خواهد داشت.

هر که در این ماه، یتیمی را گرمی بدارد، در روز دیدار خداوند گرمی اش خواهد داشت و هر که در آن به خویشاوند خود نیکی کند در روز دیدار خداوند با رحمتش به او نیکی خواهد کرد و هر کس در آن از خویشان خود ببرد خداوند در روز دیدار، رحمتش را از او قطع خواهد نمود و هر کس در آن، نماز مستحبی بخواند برای او دوری از آتش نوشته می‌شود و هر کس واجبی را در آن ادا کند، پاداش کسی را دارد که هفتاد واجب را در ماه‌های دیگر ادا کرده است و هر کس در آن بر من زیاد صلوات بفرستد خداوند در روزی که وزنه اعمال سبک می‌شود وزنه اعمال او را بیفزاید و هر کس در آن آیه ای از قرآن تلاوت کند پاداش کسی را دارد که در ماه‌های دیگر ختم قرآن کرده است.

ای مردم! در این ماه، درهای بهشت بازند. پس از پروردگارتان بخواهید که آنها را بر شما نبندد و درهای دوزخ بسته‌اند. پس از پروردگارتان بخواهید که آنها را بر شما نگشاید و شیطانها در بندند. پس، از پروردگارتان بخواهید که آنها را بر شما مسلط نسازد.

من(امیرالمومنین(ع)) برخاستم و گفتم: ای پیامبر خدا! برترین کارها در این ماه چیست؟ فرمود: «ای ابو الحسن! برترین کارها در این ماه، پرهیز از حرامهای الهی است». سپس گریست. گفتم: ای پیامبر خدا(ص)! سبب گریه شما چیست؟ فرمود: «ای علی! بر این می‌گیرم که حرمت تو را در این ماه می‌شکنند. گویا می‌بینم تو در حال نماز برای پروردگار خویشی که نگون‌بخت‌ترین اولین و آخرین، همو که برادر پی‌کننده ناقه قوم ثمود است برمی‌خیزد و بر فرق سرت ضربتی می‌زند و محاسنت، از خون سرت رنگین می‌شود»

گفتم: ای پیامبر خدا! آیا در آن حالت، دینم سالم است؟ فرمود: «دینت، سالم است». سپس فرمود: «ای علی! هر کس تو را بکشد، مرا کشته است و هر کس تو را دشمن بدارد، مرا دشمن داشته است و هر کس تو را ناسزا گوید، مرا ناسزا گفته است؛ چرا که تو از من هستی، همچون جان من. روح تو، از روح من است و سرشت تو، از سرشت من. خدای متعال من و تو را آفرید و من و تو را برگزید و مرا برای پیامبری و تو را برای امامت، انتخاب کرد، هر کس امامت تو را انکار کند، نبوت مرا انکار کرده است. ای علی! تو وصی من، پدر فرزندان من، همسر دختر من و جانشین من بر اتمم هستی، در حال حیاتم و پس از مرگم. فرمان تو، فرمان من است و نهی تو، نهی من است. سوگند به خدایی که مرا به نبوت برانگیخت و مرا بهترین آفریدگان قرار داد، تو حجت پروردگار بر خلق اویی و امین او بر رازش و جانشین او بر بندگانش».